

Nicolas Andry (vermoedelijk portret)

Gespalkt krom boompje

Zithouding bij het lezen

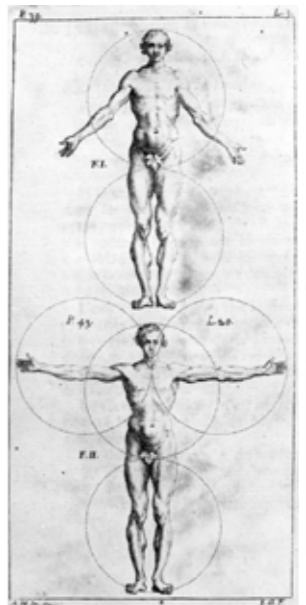
Slechte houding aan tafel

Correctie met gewicht/ladder

Verschillende proporties bij jong en oud

Sleutelbeen correctie

NICOLAS ANDRY (LYON 1658 - PARIS 1742)

Nicolas Andry mag de vader van de moderne orthopedische chirurgie worden genoemd. Hij vond het woord 'orthopédie' uit en schreef er een eerste monografie over. Bovendien nam hij in zijn boek 'L'orthopédie' het iconische beeld op van een gespalkt, krom boompje. Het werd hét orthopedisch symbool.

Nicolas Andry werd in 1658 in Lyon geboren. Zoals zijn twee oudere broers studeerde hij theologie maar schakelde over op geneeskunde, eerst in Reims en nadien in Parijs. In 1697 verdedigde hij zijn thesis over 'La relation dans la gestion des maladies entre le bonheur du médecin et l'obéissance du patient'. Op het eerste gezicht een eigenaardige titel maar in die tijd niet zo ongewoon. In andere thesen vroeg de doctorandus zich af of muziek goed was voor de gezondheid, en of heroïsme overgedragen kon worden van vader op zoon. Of ook: of vrouwen gemakkelijker te genezen zijn dan mannen. Zijn andere thesis luidde: L'exercice modéré est-il le meilleur moyen de se conserver la santé? en dit onderwerp sluit al nauwer aan bij zijn later werk. Na zijn doctoraat volgde een mooie carrière als professor geneeskunde en ten slotte decaan van de Faculté de Médecine de Paris. Hij was een erudiet en proliferatief schrijver en werd redacteur van het 'Journal des Scavans'.

Met zijn scherpe geest en rake pen lag Andry voortdurend in conflict met haast iedereen. Vooral met de barbiers die in hun kapperszaak ook wat kleine chirurgie verrichtten, zoals steenpuisten wegsnijden en bloed aftappen. Het volk trok er maar al te graag naartoe omdat ze goedkoper waren dan de geneesheren. Het werd de barbiers ook verboden te opereren tenzij er een 'echte' dokter aanwezig was. Bovendien verbood Andry hen ook attesten te schrijven om uitzonderingen toe te laten op het eten van vlees tijdens de vastentijd. Ook met zijn collega's aan de faculteit lag hij voortdurend in de clinch. Andry eiste de uiterste perfectie in de uitoefening van hun ambt en in hun geschriften en als ze dan iets publiceerden, bekritiseerde hij hun werk genadeloos. Van hun kant noemden zij hem enerzijds "meesterlijk en groots" maar anderzijds "hatelijk, minachtend, opvliegend en een oneerlijke lasteraar en criticus." In de Dictionnaire des Sciences Médicales schreef een collega: "indien hij evenveel tijd aan nuttig werk had besteed als aan zijn intriges, had hij een plaats kunnen veroveren naast de beroemdste artsen uit zijn tijd." Toen de maat vol was, spande iedereen tegen hem samen en werd hij ontslaan als decaan van de faculteit.

Toch schreef Nicolas Andry twee boeken die in zijn tijd groot opzien baarden. In 1700 publiceerde hij: "De la génération des vers

dans le corps de l'homme. De la nature et des espèces de cette maladie, les moyens de s'en préserver et de la guérir." Dit boek over wormen als ziekteverwekkers is mooi geïllustreerd maar de inhoud is vandaag totaal achterhaald. Niemand spreekt nog van 'spermatische wormen' en niet alle ziekten worden veroorzaakt door wormen. Toch wordt hij op basis van dit boek de vader van de parasitologie genoemd.

In 1741, een jaar voor zijn dood, verscheen dan het boek waarvoor hij tot op vandaag bekend is: L'orthopédie ou l'art de prévenir et de corriger dans les enfans, les difformités du corps. Het handelt over de preventie en correctie van lichaamsmisvormingen bij kinderen. Omdat daar nog geen woord voor bestond, stelde hij er zelf een samen uit de Griekse woorden orthos (recht) en paido (kind). Voor dit neologisme, zo schreef hij in zijn 'L'orthopédie', volgde hij dezelfde werkwijze als andere auteurs zoals de Franse poëet Scevole de Sainte Marthe die in 1584 "Pédo/trophie" samenstelde (hoe borstvoeding te geven). Of Claude Quillet die het woord "Calli/pédie" uitvond (Callipedie, ou l'art d'avoir de beaux enfans).

Andry's boek 'L'orthopédie' is een hommage aan de gratie en de schoonheid van het kind. De grondgedachte is dat men het lichaam

van een kind niet mag verwaarlozen en het laten misvormen. Dit zou tegen de bedoeling van de Schepper zijn. In de subtitel laat Andry verstaan dat het geen verhandeling is voor dokters of chirurgen (in die tijd werd dit onderscheid nog gemaakt) maar voor de vaders en moeders en allen die betrokken zijn bij de opvoeding van kinderen. Zij moeten proberen een misvormd lichaamsdeel te voorkomen en als het misvormd is, te corrigeren.

Dankzij zijn levenslange ervaring – Andry publiceerde het werk toen hij 82 jaar oud was – staat 'L'orthopédie' boordevol praktische wenken en simpele suggesties om aan preventie en eenvoudige (niet-chirurgische) correctie te doen. Dankzij zijn vlotte pen leest het aangenaam en onderhoudend. Dankzij zijn belezenheid en eruditie is het ook een goudmijn aan verhalen uit de Griekse mythologie die zijn stellingen illustreren. Ten slotte is het geïllustreerd met 12 mooie gravures getekend door A. Humblot. Daaronder het beroemde, gespalte, kromme boompje.

Het boek verscheen in twee volumes en vier boekdelen en was een instant succes. Het werd ook in Brussel gedrukt (1742), nadien in Londen (1743) als "Orthopaedia or the art of correcting and preventing deformities in children", en in Berlijn (1744) (Orthopaedia).

Het eerste deel bespreekt de oppervlakkige anatomie en de lichaamsproporties van het jonge kind in vergelijking met de volwassene. Een goede balans van spieren is belangrijk voor de ontwikkeling van een harmonieus lichaam. Daarvoor bedacht Andry balanceer- en gymnastiek oefeningen en moedigde spelletjes aan voor de jeugd. Hij hecht ook groot belang aan massage, koude baden en wat we nu orthopedische bedden noemen.

In Boek II beschrijft hij enkele simpele methoden voor het voorkomen van posturele misvormingen van de romp en de wervelkolom. Kindermeubilair, van stoelen over schrijftafels tot bedden, moeten goed ontworpen zijn. Andry geeft ook voorbeelden van een juiste én verkeerde lichaamshouding tijdens het naaien, het lezen en het slapen. Voor het corrigeren van gevestigde misvormingen adviseert hij diverse mechanische hulpmiddelen. Bij een stijve nek kan het torsen van een gewicht aan de tegenovergestelde kant soelaas brengen. Met een stevige, rechte ladder kan een scoliose verholpen worden. Hoelang men met zo'n ladder moet rondlopen, vermeldt hij niet.

In Boek III behandelt Andry de misvormingen van de ledematen. Voor een kromgebogen scheenbeen suggereert hij het aan-

brengen van een ijzeren plaat om het, zoals een kromgegroeid jong boompje, weer recht te trekken. Bij de preventie van voetletsels beveelt hij het losse inbakeren aan, naar de mode van de 'negers in Afrika en de wilden in Canada'.

Ten slotte behandelt Andry in het vierde boekdeel zeer gedetailleerd de misvormingen van het hoofd en het aangezicht. Vandaag vallen die buiten het domein van de orthopedisten maar kunnen nog gelezen worden door maxillofaciale chirurgen, tandorthopedisten en esthetische chirurgen met een hang naar nostalgie.

Samenvattend valt het op dat de aanpak van Nicolas Andry in zijn L'Orthopédie overwegend preventief en conservatief was. Wat moeilijk anders kon, gezien majeure invasieve chirurgie in die tijd niet bestond en anesthesie hopeloos was. Kort na het verschijnen van zijn levenswerk, stierf hij op 84-jarige leeftijd in Parijs. Vandaag is hij zo goed als vergeten, misschien op dat ene beeld van zijn gespalte boompje na.

Dr. Johan Van Robays
Anatomopatholoog